

სახალხო ბაზუქი

სუკათებიანი ჟამატი

ბაზუქის № 609

ლაგატივის № 107

კვირა, 27 მაისი 1912 წ.

დანევი.
ბულგარეთის ეროვნულ კრების თავმჯდომარე.

პოლ დეშანელი.
ახალი პრეზიდენტი საფრანგეთის დეპუტატა პალატისა.

ჩემს დეზდემონს

(კადევ იმას ვუძღვნი).

ჩემი სული ყველგან სუფევს... ყველგან სუფევს... ყველგან მეთქი:
ხან ია ვარ, ხან კი წყარო, მთის თხემიდან მონათეთქი,
მინდა ჩემის ტანჯვით დავსტკბე, მინდა მთვარეს გავებუტო,
მინდა, სატრფოვ, შენს ტუჩებზე ვიჩურჩულო, ვიბუტბუტო;
მინდა შავ-ზღვას მზე დავაწნა, ზღვას მშვიდსა და ხმებ-მოკვეცილს,
მინდა გიშრის ღამე ვუძღვნა შენს ნარნარა თმების სიცილს,
მინდა სუნთქვით გადავბუგო მოლაჟღაჟე სხივთა კონა...
ოტელო ვარ, ეჭვით სავსე, გესმის?.. გესმის?.. დეზდემონა!..

დღეს შორსა ვარ... მაგრამ თვალში რად გიდგია ცრემლთა ხევი?
რად აღნები ქარვის სხივსა?.. ტალღად რისთვის მოირხევი?
დღეს შორსა ვარ... სარკმლის ფარდას სიო ისე ათამაშებს,
ვით ქალწულის ნაზი სუნთქვა, დანაქროლი ყრმის უღვაშებს.
დღეს შორსა ვარ... მაგრამ გრწამდეს, ჩემს ბედს თვით მე გამოვსქედავ:—
სხივთა მორევს დავეუფლე და ყოველ დღე შიგა გზედავ!..
დღეს შორსა ვარ, დღეს აქ, ყველას მოვეწონე—მომეწონა...
ოტელო ვარ, ეჭვით სავსე, გესმის?.. გესმის?.. დეზდემონა!..

ზღაპარს გეტყვი... სინამდვილით შექმნილ ზღაპარს საამდროვოს—
დაე, ჩემებრ მომაკვდავმა შენში ყოფნის ღმერთი ჰპოვოს;
ნაკადულის ჩრდილებს დავჭრი ამომავალ ცისკრის შუქით,
თოვლის ეკლით დავაძინებ, გაგაღვიძებ მზის პატრუქით;
გველს ემბლემად შემოგაქდევ, დავწვავ დრუბლის ცივ ყვავილებს,
ავტირდები, მაგრამ მკერდზე არ დავიბნევ ცრემლის ღილებს;
შემიბრალე კოცნის გიჟი! შემიბრალე ტრფობის მონა!..
ოტელო ვარ, ეჭვით სავსე, გესმის?.. გესმის?.. დეზდემონა!..

ქ. ფოთი. მაისი.

ი. გრიშაშვილი.

თ-დ კ. მ. ამირაჯიბის სკოლა სოფ. ავლევი.

ს. ავლევის სკოლა და მოწაფე—მასწავლებელნი.

ქარხლის მოკრეფა სოფ. ავლევის სკოლის მოწაფეთა მიერ მარჯვენა მხარეს პატარა მოწაფეს ქარხალი უჭირავს.

ვიცნებთ ბლასკო იბანიესის ნოქველები

სამწუხარო გაზაფხული

მოხუცი ტოფოლი და პატარა გოგო მუდმივ ნაყოფიერობისაგან ძალა გამოლოცულის ბალის ნამდვილი ყმები იყვნენ.

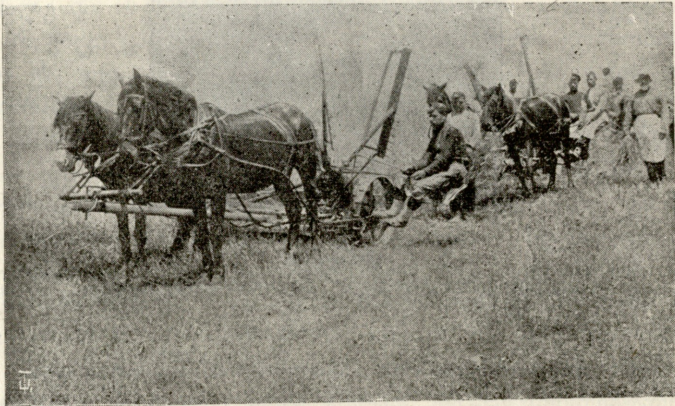
ეს ორი ადამიანი ამ პატარა, ხელსახოცის ოდენა ნაჭერ მიწაზე,—როგორც ხუმბრობით იტყოდნენ ხოლმე მეზობლები, წარმოადგენდა ორს ზედმეტ ხეს, ორ მცენარეს, რომელიც განუწყვეტელის შრომით ამავე მიწის წყალობით სკამდა ლუკმა პურს.

სწორედ მიწის ქიების ცხოვრება ჰქონდათ, მუდამ რალსაც თხრიდნენ. პატარა გოგო, მიუხედავად ნახის შეხედულობისა, მოჯამაგირესავით მუშაობდა.

სახელად ბროლა *) დაარქვეს, რადგან ბიძია ტოფოლის განსვენებულმა ცოლმა, რომელსაც ძლიერ სურდა ბავშვის ყოლა, რათა უხალისო ცოლ-ქმრობა რითიმე დაემშვენებინა, თავშესაფარიდან აიყვანა ბავშვი. ამ პატარა ბაღში გაატარა ბორდამ ჩვიდმეტი წელიწადი, თუმცა უფრო თერთმეტის წლისას ჰგავდა ტანის სიგამხდრის გამო. წინ წამოწეული წაწვეტილი ვიწრო მხრები, ჩავარდნილი მკერდი და მოხრილი ზურგი უფრო გამხდრის შეხედულებას აძლევდა.

ულამაზო იყო და ბაზარში მეზობელ და ამხანაგ ქალებს შიშსა ჰგვრიდა განუწყვეტელის აუტანელის ხველებით; ყველას კი უყვარდა. რა მშრომელია! გათენებამდის ჯერ კიდევ შორს იყო, რომ სიცივისაგან კანკალებდა ბაღში, აგროვებდა მარწყვს ან ყვავილებს ჰკრეფდა. პირველი შედიოდა ვალენსიაში რომ თავისი ადგილი დაეჭირა ბაზარში; როდესაც მათი ჯერი იყო მორწყვისა, კაბა ამოკაპიწებული, თოხით ხელში ეხმარებოდა ბიძია ტოფოლს,—გზას უკვლევდა არხიდან გადმოშვებულ მოწითანო წყალს, რომელსაც გახურებულ, მოწყურებულ მიწა ხარბად ჰყლაპავდა იმ დღეებში კი, როდესაც მადრიდს **) გზავნიდნენ ყვავილებს, გიჟსავით დარბოდა ბაღში, ხტებოდა კვლებზე და ბოჭ-ბოჭა მოჰქონდა მიხაკი და ვარდები, რომელთაც ჩამწყობნი კალათებში ალაგებდნენ.

არ იყო ადვილი ამ პატარა ნაჭერ მიწაზე ცხოვრება. საჭირო იყო ფეხ მოუცვლელი მუშაობა; ისე უნდა მოქცეოდნენ ამ მიწას, როგორც ჯიუტ პირუტყვს, რომელსაც თუ არ მათარხით ფეხს ვერ მოაცვლევინებ ადგილიდან, ეს იყო პატარა ჩამონათალი დიდის ბალისა, რომელიც ოდესღაც ეკუთვნოდა ბერებს და რევოლიუციის დროს გაყიდული შემდეგ დაჭრილი იყო პატარ-პატარა ნაჭრებად. ქალაქი იზღებოდა და შენობათა ტალღა აგერ-აგერ მოიყოლიებდა ამ პატარა ბაღს, და ბიძია ტოფოს, რომელიც კარგის სიტყვით არასოდეს არ იხსენიებდა თავის ბაღს, ქირის ოფლს დაახსამდა იმის

თ-დ კ. მ. ამირაჯიბის მამულში მანქანით მკა სოფ. ავლევი.

გაფიქრებაზე, ვაი თუ დახარბდა ამის პატრონი და გაჰყიდა სახლის ასაშენებლად.

ეს მიწა მორწყული იყო მისის სისხლით, აქ იყო ჩამარხული მისი სამოცი წლის შრომა. დაუმუშავებელი არ რჩებოდა არც ერთი მტკაველი მიწა, და, თუმცა ბალი არ იყო დიდი, მის შუა ადგილიდან არ სჩანდა კედლები, ისე სქლად იყო დარგული მრავალი ხე და ბუჩქი: ზღმარტლის ხეები და მავნოლები, მიხაკით სავსე მთელი კვლები, ნამდვილი ტყე ვარდის ბუჩქებისა, სქელი კედლები იასამანისა და ბრწამლიისა,—ყველა მეტად სასარგებლო მცენარეები იყო, რადგან ქალაქში მცხოვრები დიდად აფასებდნენ და ფულს იხდიდნენ მათ საშოვნელად.

მოხუცი უგრძობელი იყო თავის ბალის სილამაზისა. ერთად-ერთი მისი სურვილი იყო ყველა ამ ყვავილების გამრავლება. ნეტა ყვავილების თიბვა შეიძლებოდა როგორც უბრალო ბაღახისა და ძვირფასის ხილგულობით მთელის ურემების დატვირთვა!.. ასეთი სურვილით გატაცებული ეს გაუმადლარი და ძუნწი ადამიანი აწვალებდა საწყალ ბორდას: ერთ წამს რომ შეჩერებულიყო გოგო საშინელ ხველის შემდეგ სულის მოსათქმელად, იმ წამსვე გაუჯავრდებოდა ან წასახალისებლად ხელს ჰკრავდა ზურგში.

მეზობელი ქალები ჯავრობდნენ: მოჰკლავს გოგოს; უფრო და უფრო უმატებს ხველას. მაგრამ მოხუცი მუდამ ერთსა და იმავეს უზასუხებდა: დიდი შრომაა საჭირო. მიწის პატრონი არაფერ თავის გამართლებას ყურს არ უგდებს წმიდა ჟუანისა და შობის დღეს, როდესაც იჯარის შეტანის ვადაა. გოგოს თუ ახველებს, მხოლოდ იმიტომ, რომ ასეთი საძაგელია, თორემ ყოველ დღე აქვს თავისი გირვანქა პური და თავისი წილი ქვებში მოხარშულ ბრინჯისა, ზოგჯერ კი მეტიც—მაგალითად ხახვის თავი; კვირაობით სენიორასავით წირვანზე გზავნის, და ჯერ ერთი წელიწადიც არ შესრულებულა, კაბის საყიდლად რომ საპი პეზეტა *) მისცა, გარდა ამისა, ხომ მამის მაგიერ იყო გოგოსათვის, მამის უფლება მას, რო-

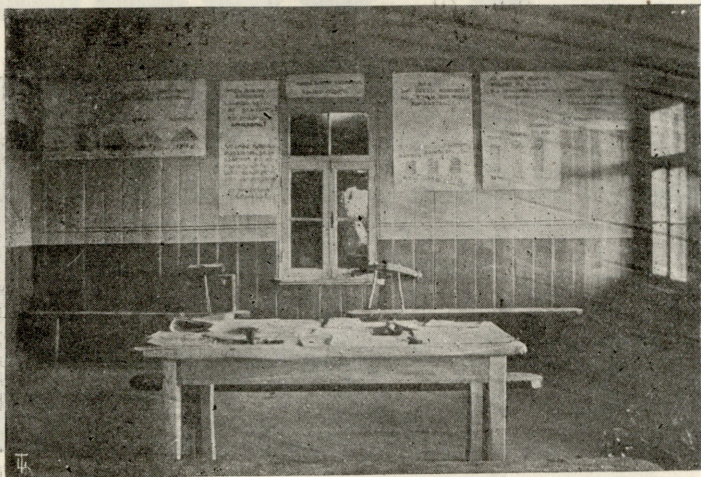
*) უკანონო.

**) ესპანის დედა ქალაქია.

*) თეთრი ფულია 40 აბაზამდე.

ქართ. სამეურნეო საზოგადოების აგრონომის მოღვაწეობა ქართლში.

აგრონომიულ პუნქტის დარბაზში კედლებზე გაკრული განცხადებანი. სოფ. ზემო გომში, გორის მაზრაში.

„საკისეულ“ გუთნით ხენა სოფ. აძვისში, გორ. მაზ., დავ. კაპანაძის მამულში.

გორც ლათინელთ მოდგმის ყველა გლეხებს, ესმოდა ისე, როგორც ძველ რომაელებს, ე. ი. მისი უფლება იყო—ჰსურდა მოჰკლავდა, ჰსურდა აცოცხლებდა.

საწყალი ბორდა არა სჩიოდა: თითონაც უნდა ბევრი ეშრომა, რომ ეს ერთი მტკაველი მიწა არ წაერთვათ მათთვის. აქ თითქო ეხლაც თვალ წინ იდგა დაკერებულ კაბიანი მებაღე ქალი, რომელსაც დედას ეძახდა და რომელიც დაგრეხილის ხელებით ეალერსებოდა ხოლმე.

აქ იყო ყველაფერი, რაც კი უყვარდა: ხეები, რომელნიც იცნობდნენ მას პატარაობიდან, და ყვავილები, რომელნიც უმანკო თავში უღვიძებდნენ დედობრივობის გაურკვეველ სურვილს. ისინი იყვნენ მისი შვილები, მის ბავშვობის ერთად-ერთი სათამაშოები, და ყოველ დილას ერთი და იგივე გაოცება ეხატებოდა სახეზე, როდესაც ჰხედავდა ახლად გაშლილ ყვავილებს, გუშინდელ კოკრებს. ბორდა თვალს ადევნებდა მათთან და თან ზრდას, იმ დროიდან დაწყებული როდესაც გაუბედავად თავს გამოყოფდნენ ქვეყნად, ფოთლებ დაკეცილები, თითქო დამალვას და უკანვე გაბრუნებას აპირებენო, ვიდრე იმ დრომდე, როდესაც უეცარის გაბედულობით იშლებოდნენ, როგორც ფერადებისა და სუნელებათა ყუმბარები.

ბალი დაუსრულებელ სიმფონიას გალობდა მისთვის და ამ სიმფონიას შეადგენდა ფერადების ჰარმონია, რომელსაც ერთვოდა ფოთოლთ შრიალი და ერთნაირი ჟღერტული ფოთლებ ქვეშ მიმალულ მღვრიე წყლისა.

შუადღისას, როდესაც მზე მეტის-მეტად აქერდა და მოხუცი ისვენებდა, ბორდა დასეირნობდა ბალის ერთის კუთხიდან მეორემდის და სტკებოდა სილამაზით თავის ყვავილოვან ოჯახისა, რომელიც მზის მისაგებებლად სადღესასწაულოდ გამოწყობილიყო. რა საუცხოვო გაზაფხულია! ნამდვილად ღმერთმა ადგილი იცვალა, ზეცას და მიწას მოუახლოვდა!

თეთრი ატლასის შროშანა ამჟამად ამართულიყო და განცხრომას მისცემოდა, როგორც სამეჯლისოდ გამოწყობილი სენიორიტები, რომელნიც საწყალ ბორდას ხშირად უნახავს ნახატებზე; ტანის ფერი კამელიები მოაგონდნენ ტიტველა ტანს, იმ ღიღებულ სენიორებს, რომელნიც თავისუფლად გაწოლილან და თავიანთ აბრეშუმისებურ კანის იღუმალი მშვენიერობა გამოუჩენიათ; ია იმალებოდა და კეკლუცობდა თავის სუნელებით, გვირილას თავი მოჰქონდა ოქროსფერ სამკაულით; მიხაკს რევოლიუციონერების წითელ კუდების გროვასავით, ავესო კვლები და ზოგჯერ გზებზე გადმოდიოდა; ზემოდ ირხეოდა მაგნოლიის თეთრი ამართული ყვავილები და აფსებდა იქაურობას საკმეველზე უკეთეს სუნელებით; ყოველმხრიდან იყურებოდა სხვა და სხვა ნაირი პატარ-პატარა ყვავილები და თითქო ეუბნებოდნენ გოგონას:

— ბორდა, ბორდა... გვეყურიან. ღმერთი გწამდეს, ერთი წვეთი წყალი!

ამას ამბობდნენ, დიად,—ბორდას ესმოდა ეს თხოვნა, ყურით კი, თვალებით, და თუმცა მთელ ძელებს სტეხდა დაღლილობა, გარბოდა არხისკენ, აფსებდა სარწყაულს და აპყუ-

სათეს მანქანის მუშაობა სოფ. წრომში (გორის მაზრა), თავ. ლ. ციციშვილის მამულში.

რებდა პატარა ცელქებს, რომელნიც სიხარულით თავს უქნევდნენ.

ხშირად, როდესაც სჭრიდა ყვავილებს, ხელები აუკანკალდებოდა. მისინება რომ იყოს, არც ერთს არ მოსჭრიდა, —ყოფილიყვნენ, მინამ გახმებოდნენ. მაგრამ ფული უნდა ეშოვათ და ამისათვის უნდა ავესოთ ყვავილებით კალათები მადრიდს გასაგზავნად.

გასაგზავნად გამზადებულ ყვავილებს შურის თვალით უყურებდა, მადრიდი!.. ნეტა როგორია? წარმოდგენილი ჰქონდა ზღაპრული ქალაქი საუცხოვო სასახლეებით, სწორედ ისეთის, როგორიც ზღაპრებშია, ბრწყინვალე დარბაზებით, ფაიფურის კედლებით და სარკეებით, რომელშიაც იხედება ათასი სანთელი; ეს დარბაზები სასვეა ლამაზის სენიორებით, რომელთაც აი ეს მისი ყვავილები ამშვენებენ.

ყველა ეს ისე მკაფიოდ ჰქონდა წარმოდგენილი, რომ ზოგჯერ ეჩვენებოდა, თითქო როდესაც ენახა კიდეც, იქნება დაბადებამდისაც.

იმ მადრიდში სცხოვრობდა სენიორი, მიწის პატრონის შვილი. არა ერთხელ უთამაშნია მასთან ბავშვობაში, მაგრამ შარშან გაზაფხულზე ლამაზი ყმაწვილი მათ ბალის სანახავად რომ მოვიდა, შერცხვა და დაიძალა.

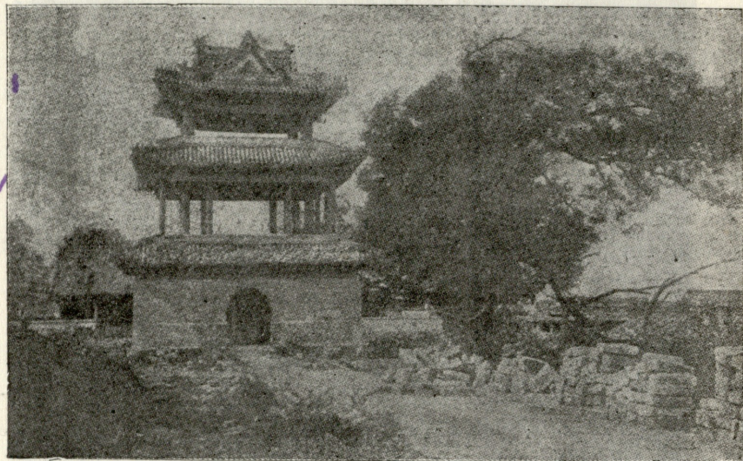
მაცდური მოგონება!
მთლად აინთებოდა, როდესაც მოაგონდებოდა ის საათები, რომელთაც ერთად ატარებდნენ ბავშვობაში! დასხდებოდნენ სერზე და ბორდა ყურს უგდებდა სენისიენტას ამბავს, საწყალი ქალი უეცრად მეფის ლამაზ ქალად რომ გადაიქცა. ყველა მიტოვებულ ქალებს სამარადისო ოცნება დაესახა, მაშინ მის შუბლს თავისის ოქროს ფრთებით. ბორდა ჰხედავდა, როგორ გაჩერდა მის ბალის შექმოსავალთან მეფის ეტლი, და გაიგონა, რომ მშვენიერმა სენიორამ დაუძახა:

— „ჩემო შვილო!.. ძლივს არ გიპოვე!“—

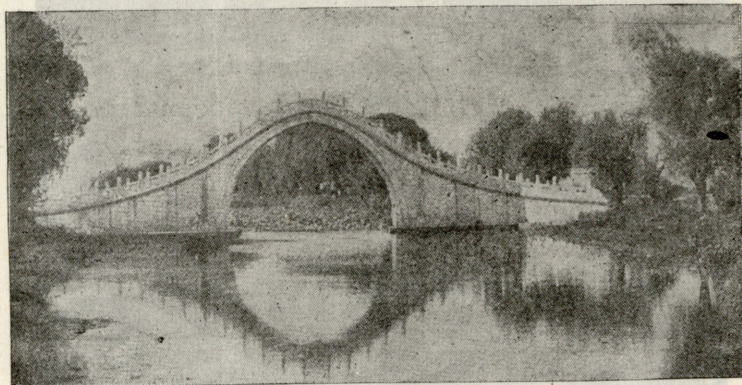
სწორედ ისე, როგორც ზღაპარში. მერე საუცხოვო კაბები, სასახლე საცხოვრებლად და, მიუხედავად იმისა, რომ მრავალი მეფის შვილი მზად არის ცოლად შეერთოს, ბორდა კმაყოფილია მით, რომ სენიორიტოს მიჰყვება ცოლად.

ჩინეთის სანახაობანი.

კოში გოდებისა, (სატუსაღო), პეკინში. ტუსაღებს ქვევს ათლეინებენ და სხვა მიძიე საქმეს აკეთებინებენ.

„ახნეჟილ ვეშაპის“ ხიდი, რომელიც აერთებს სანგ-სის ბალსა და ბოვდინანის საზაფხულო სადგომს, წმინდა ეხეს.

ვინ იცის?.. მაგრამ რაც უფრო მეტს ოცნებობდა მომავალზე, მით უფრო მკაცრად ექცეოდა სინამდვილე, და მოხუცი ბუზუნით ეუბნებოდა.

— აბა, გაინძერ! დროა დიდხანია! და ისევ შრომა, ისევ მიწის მუშაობა.

მზე ძალზე აჭერს, ხეებს ქერქი ასკდებათ; გათენებისას ისეთსავე ოფლს ასხამს მუშას, როგორც შუადღისას.

ბორდაკი უფრო და უფრო ხმება; უფრო ხშირად ახველებს; თითქო სიცოცხლე და კარგი ფერი, რომელიც აკლია მის სახეს, ყვავილებმა მოჰპარეს, რომელთაც ისეთის გრძობით ჰკოცნიდა.

აზრდაც არ მოსვლია არავის ექიმის მოწვევა. რა საჭირო იყო? ექიმს ფული უნდა; ამასთან ბიძია ტოფოლს არცა სწამდა მათი არაფერი: პირუტყვებს აღამიანებზე ნაკლები ესმით, მაგრამ მშვენივრად ცხოვრობენ უეჭიმოდ და უაფთიაქოდ.

ერთხელ დილით, ბაზარში, ბორდას ამხანაგებმა ჩურჩული დაიწყეს და თან შებრალებით შესცქეროდნენ. მახვილსმენის წყალობით საწყალმა გოგომ ყველაფერი გაიგონა: ხეებს ფოთლები შემოსცივიდა და ესეც სამარჯს ჩავა.

ეს სიტყვები ამას იქით აღარ იშლებოდა მის გონებაში, სიკვდილი... კეთილი, იგი ემორჩილება! მაგრამ ბორდას ებრალებოდა საწყალი მოხუცი, რომელიც მარტოკა უნდა დარჩენილიყო, ნეტა დედასავით შუა გაზაფხულს მოკვდებოდა, როდესაც მხიარულის სიცილით იცინის მთელი ბაღი, და არა იმ დროს, როდესაც მიწა გატიტვლდება, ხეები ცოცხებს დაემსგავსებიან და მხოლოდ ზამთრის უსიცოცხლო ყვავილები სევდიანად გამოიყურებიან აქა-იქ.

როდესაც დასცივდა ფოთოლი!..

ბორდას არ უყვარდა ხეები, რომელთ ტოტები, ჩონჩხის მსგავსად, ტიტვლდებოდნენ შემოდგომაზე; ქალი ვრიდებოდა მაშინ ხეებს და უყვარდა მხოლოდ პალმა, რომელიც წარსულ საუკუნეში დარგეს ბერებმა,—ეს ლამაზი მშვენიერ ქორიანი ხე.

ფოთლები არასოდეს არ დასცივდა. იქნება სისულელე ყოფილიყო, მაგრამ სასწაულებრივისადმი სიყვარული რაღაც იმედს უბადავდა საწყალ ქალს, და, როგორც აღამიანი, რომელიც განკურნებას ეძებს, მუხლმოდრეკილი ეშვება სასწაულებრივ ხატის წინ, ისე საბრალო ბორდა თავისუფალ დროს პალმის ძირში ატარებდა; პალმაც თირდილებდა განიერის ფოთლებით.

იქ გაატარა ზაფხული; შესცქეროდა მზეს, რომელიც აღარ ათბობდა და მხოლოდ ნისლს აყენებდა მიწაზე. იქ მოუსწრო შემოდგომის პირველმა ქარმა, რომელიც ჰგლეჯდა ხეებს გამხმარ ფოთლებს.

ბორდა უფრო და უფრო ნებოდა, უფრო დასევდიანდა და სმენა ისე გაუმახვილდა, რომ ოდნავი ხმაურობა ეყურებოდა. თეთრი პეპლები გარს ეხვევოდნენ, თითქო უნდოდათ წაეღოთ თან, გადაეტანათ სხვა ქვეყანაში, იქ, სადაც ყვავილები თავისით იზდებიან და თავიანთ ფერადებისათვის და სუნელებისათვის არ ხმარობენ თავიანთისავე მომვლელების სიცოცხლეს...

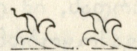
ზამთრის წვიმებმა ველარ მოუსწრო ბორდას. ისინი დაეცნენ მოხუცის მოხრილ ზურგს. ეს კი, როგორც ყოველთვის, მთელ თავის დროს მუშაობაში ატარებდა თოხით ხელში და დასჩერებოდა შავს მიწას.

საბრალო ასრულებდა თავის დანიშნულებას სიღარიბის გაწვრთნილ ყმის გულგრილობით და მოთმენით. უნდა იმუშაოს ბევრი, რომ ლუკმა პური არ მოაკლდეს და იჯარის ფული დროზე გადაუხადოს პატრონს.

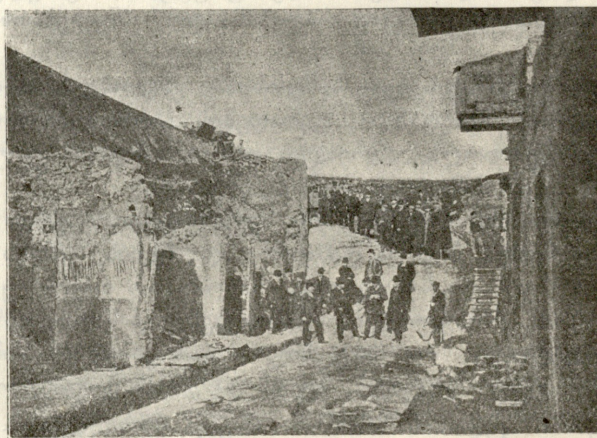
მარტო დარჩა: ქალი დედას გაჰყვა; ეხლა მხოლოდ მიწა და დარჩა, მოღალატე მიწა, რომელიც ჰყლაპავს აღამიანთ და ამსაც მოუღებს ბოლოს, მიწა, რომელიც მუდამ მორთულია ყვავილებით კეთილსუნელოვანია და ნაყოფის მომცემი, თითქო სიკვდილს არასოდეს არ გაევიდოს მასზე: არც ერთი ვარდის ბუჩქი არ გამხმარა, რომ ბორდას გაჰყოლოდეს მის დიდ მგზავრობაში.

სამოცდა ათის წლის მოხუცს ეხლა ორის მაგივრად უნდა ემუშავნა; ეხლა ორკეცის სიჯიუტით სთხრიდა მიწას და გულ გრილად უყურებდა იმ ცვალებად სილამაზეს, რომელიც სუფევდა მის გარშემო; იცოდა, რომ ეს სილამაზე ნაყოფია მისი ყმურის შრომისა. ერთად-ერთი სურვილი ასულდგმულებდა მოხუცს, დამორჩილებინა ბუნებას ეს სიმშვენიერე ღმირდენი ყვავილი მოეყენა, რომ უბრალო ბალახსავით სათიბი გამხდარიყო.

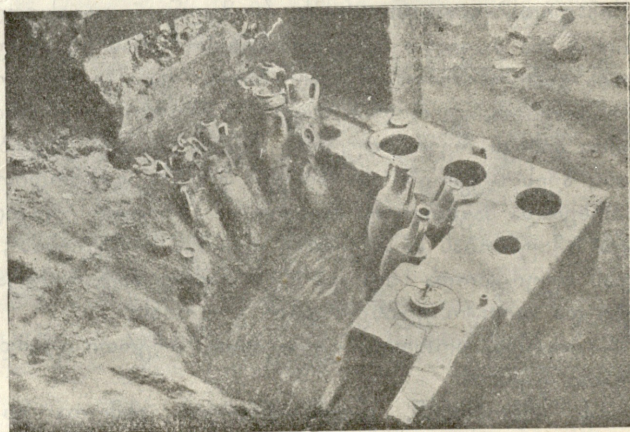
ივ. ზურაბიშვილი.

უკველეს ძალაჲ კოვკეის ნანგრევები.

„გულუხვობის ქუჩა“, რომელიც ეხლანან აღმოაჩინეს ნანგრევებში.

ძველებური სამზარეულო. ს. დ. ა. ამზადებდნენ მობრაკულსა და შაქარლამას. აქვე იყო მოთაგნებული პატარა ქოცოები სასმელებისა.